

Koninklijke Commissie voor Geschiedenis

-

Jaarverslag 2009

Traditiegetrouw hield de Commissie vorig jaar vier vergaderingen, namelijk op 14 maart, 13 juni, 10 oktober en 19 december. Het Bureau vergaderde op dezelfde data.

1. Algemene inleiding

2009 was een bijzonder jaar voor onze Commissie, want ze vierde haar 175^e verjaardag. Ze werd immers opgericht in 1834, amper enkele jaren na de stichting van de Belgische Staat, met een dubbele opdracht. Enerzijds moet ze onuitgegeven bronnen publiceren aan de hand van *state of the art* kritische wetenschappelijke methoden; anderzijds moet ze zorgen voor de realisatie van werkinstrumenten die het historisch onderzoek ondersteunen, ja zelfs mogelijk maken. Van die taak heeft de Commissie zich in al die decennia plichtsbewust gekweten. Jubileumjaren zijn uiteraard goede gelegenheden om terug te blikken en een balans op te maken van het geleverde werk; ze zijn echter ook een prikkel om naar de toekomst te kijken en te reflecteren over de nieuwe ontwikkelingen waarop ze niet alleen moet inspelen, maar liefst ook anticiperen. Voor beide bezinningsmomenten - de terugblik en de blik vooruit - werd wel degelijk de nodige plaats ingeruimd tijdens het afgelopen jaar.

Een uitstekende balans van het *geleverde werk* werd opgemaakt door confrater Claude Bruneel, die gedurende niet minder dan tien jaar de functie van secretaris/penningmeester vervulde. Zijn studie, getiteld “De Koninklijke Commissie voor Geschiedenis in de laatste vijftientig jaar (1985-2009)”, gepubliceerd in het jubileumnummer van de *Handelingen* van onze Commissie (zie punt 3.2) biedt een gedetailleerd overzicht van het werk van de KCG in de afgelopen kwart eeuw. Het heeft niet veel zin om zijn bevindingen in voorliggend jaarverslag samen te vatten; de krachtlijnen van de activiteit van de Commissie zullen immers aan bod komen in de loop van onderstaande bladzijden. De *blik in de toekomst* (meer bepaald de omgang met de steeds belangrijker wordende digitalisering van archiefdocumenten) kwam aan bod tijdens van een internationaal colloquium dat de KCG in april 2009 organiseerde samen met het netwerk “Porta Historica” (zie punt 5.1). In het kader van de 175^e verjaardag werd tevens een ander internationaal colloquium over “Kanselarijen en scriptoria” gehouden. Zoals gezegd stond ook de lopende jaargang van de *Handelingen* helemaal in het teken van die verjaardag (zie punt 3.3). Om deze laatste meer luister bij te zetten, is de Commissie ten slotte overgegaan tot de instelling van een nieuwe prijs, de Prijs Henri Pirenne; hij werd bijgevolg ook voor het eerst uitgereikt in 2009 (zie punt 7).

2. De samenstelling van de Commissie in 2009

De Commissie heeft jammer genoeg het heengaan van een van haar leden moeten betreuren. Confrater Jean-Jacques Hoebanx, geboren op 28 maart 1920, is overleden op 23 februari 2009. Deze discrete man en uitstekende mediëvist was zeer gehecht aan de Commissie; ondanks zijn gevorderde leeftijd bleef hij haar werkzaamheden van nabij volgen en woonde hij haar vergaderingen zoveel als mogelijk bij. De talrijke artikelen die hij publiceerde in onze *Handelingen* zijn een sprekend bewijs van zijn jarenlange inzet.

Hij werd verkozen tot lid op 20 juni 1981, was ondervoorzitter van januari 1987 tot februari 1990 en nam het voorzitterschap waar van februari 1990 tot januari 1993.

In tegenstelling tot 2007 en 2008 (toen niet minder dan vijf nieuwe leden de Commissie kwamen vervoegen), is de samenstelling van de KCG tijdens het afgelopen jaar niet veranderd. Enkel aan de compositie van het Bureau werd gesleuteld. Confrater Claude Bruneel, die in 2009 een tweede vijfjaarlijkse termijn als secretaris/penningmeester voleindigde, drukte de wens uit om die taak niet langer te vervullen. Op 13 juni werd hij opgevolgd door Guy Vanthemsche, voordien adjunct secretaris/penningmeester. Laatstgenoemde functie werd toevertrouwd aan confrater Jean-Louis Kupper (die het voorzitterschap al had waargenomen van 2002 tot 2005).

3. Nieuwe publicaties

3.1 Enkele jaren geleden had de Commissie zich voorgenomen om meer aandacht te besteden aan de hedendaagse periode (19^e-20^e eeuw). Het toeval heeft gewild dat drie publicaties dit jaar precies betrekking hadden op deze voordien wat verwaarloosde tijdsspanne.

Het eerste initiatief betreft een omvangrijke elektronische publicatie, of beter gezegd “ontsluiting”, namelijk de digitalisering en het online raadpleegbaar maken van de notulen van het Bureau en de Raad van de Belgische Werkliedenpartij (1894-1940). De vorige jaarverslagen hebben de bedoeling en de realisatiefasen van die onderneming al toegelicht. Deze heel belangrijke bronnenreeks, die lange tijd verloren was gewaand, werd een twintigtal jaar geleden teruggevonden door medewerkers van het Amsab - Instituut voor Sociale Geschiedenis te Gent. Deze archiefinstelling had ook gezorgd voor de microfilmring van de notulen, die konden geraadpleegd worden dank zij een voorlopige index. Deze documenten werden vaak geconsulteerd door de onderzoekers, maar toch was het erg zinvol om een bredere (ook internationale) verspreiding te geven aan dit archiefbestand door zijn integrale digitalisering. Met de hulp van de KCG werd die doelstelling eindelijk gerealiseerd: vanaf 2009 is dit belangrijk onderdeel van het Belgische documentaire patrimonium online raadpleegbaar via www.amsab.be en www.kcgeschiedenis.be. De archivaris van Amsab-ISG die deze notulen onder zijn hoede had genomen en die al eerder instond voor de voorlopige indexering, de heer Michel VERMOTE, heeft de digitaliseringoperatie begeleid en tot een goed einde gebracht. Hij realiseerde nu ook een gedetailleerd elektronisch ontsluitingsapparaat dat de vlotte raadpleging van de notulen mogelijk maakt. Bovendien schreef hij een methodologische en historische inleiding op deze bronnenreeks, die in een volgende aflevering van de *Handelingen* zal gepubliceerd worden.

3.2 Verder heeft de Commissie in 2009 twee werken uitgegeven onder “klassieke”, gedrukte vorm. Ten eerste is er *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België 19^e-20^e eeuw*, onder redactie van Patricia VAN DEN EECKHOUT en Guy VANTHEMSCHE. Dit omvangrijke boek (het telt meer dan 1630 bladzijden) is de tweede herwerkte en uitgebreide uitgave van een boek dat verscheen in 1999 bij de VUB-Press. Het biedt een panoramisch en kritisch commentariërend overzicht van alle (onuitgegeven, gepubliceerde en digitale) bronnen die werden voortgebracht door de Belgische samenleving, vanaf de laatste jaren van de 18de tot de eerste jaren van de 21ste eeuw. Bijgevolg oordeelde de Commissie dat deze nieuwe editie een plaats kon verkrijgen in haar publicatiereeks, om zowel het luik “realisatie van werkinstrumenten voor het

historisch onderzoek” als de opening naar de hedendaagse periode verder uit te bouwen. Meer dan zeventig auteurs, verbonden aan tal van universiteiten, onderzoekscentra en archiefinstellingen van het land, verleenden hun medewerking aan dit boek. Het rangschikt de bronnen per producerende instelling: eerst de openbare, dan de privé-instellingen, vervolgens de bronnen van private personen en families en ten slotte de bronnen van de media. Het werk sluit af met een overzicht van de verschillende types van ongeschreven bronnen. Op 23 november 2009 greep in het Paleis der Academiën een persvoorstelling van dit boek plaats, in het bijzijn van een vertegenwoordiger van de heer Eerste Minister Herman Van Rompuy. De Premier had oorspronkelijk aanvaard het woord te voeren op deze gelegenheid, maar op het laatste ogenblik was hij verhinderd omdat hij enkele dagen eerder benoemd werd tot voorzitter van de Raad van de Europese Unie.

Een tweede boek dat werd uitgegeven door de Commissie heeft eveneens betrekking op de hedendaagse periode. Guy VANTHEMSCHE verzorgde de kritische uitgave van de rapporten over Belgisch Congo die minister van Koloniën Jules Renkin tijdens de Eerste Wereldoorlog schreef voor koning Albert I (*Le Congo belge pendant la Première Guerre mondiale. Les rapports du ministre des Colonies Jules Renkin au roi Albert Ier (1914-1918)*, reeks in-8°, XXXII-240 p.). Deze documenten werpen een bijzonder licht op het verloop van de Grote Oorlog in centraal Afrika en op het beleid van de Belgische overheid ten aanzien van de pas verworven kolonie. Vooral de militaire, diplomatieke en economische aspecten kwamen aan bod in Renkins rapporten; aan de sociale aspecten besteedde de minister veel minder aandacht. Door deze bronnenpublicatie hoopt de Commissie een bescheiden bijdrage te kunnen leveren tot de *revival* van de koloniale geschiedschrijving in ons land.

3.3 Zoals eerder vermeld, stonden de *Handelingen* van de KCG in 2009 helemaal in het teken van de 175^e verjaardag. Daarmee zette de huidige Commissie een traditie verder, want na afloop van elke bijkomende kwart eeuw van haar geschiedenis publiceert ze een speciale aflevering van haar bulletin. Hierin worden de - binnen die tijdsspanne afgestorven en nog levende - leden kort voorgesteld; bovendien publiceert elk lid een origineel artikel waarin een welbepaalde bron wordt voorgesteld en gepubliceerd met kritische annotaties. De 175^e aflevering van de *Handelingen* (2009, 657 p.) is dus eveneens opgebouwd volgens dat model. Hoger zegden we al dat confrater Claude BRUNEEL het volume tevens opent met een omstandige historiek van de Commissie tijdens de afgelopen vijfentwintig jaar (“De Koninklijke Commissie voor Geschiedenis in de laatste vijfentwintig jaar” p. 37-66). Daarin worden de krachtlijnen van deze jongste fase van haar geschiedenis op overzichtelijke wijze uit de doeken gedaan. Dan volgen de biografische notities die het leven en het werk schetsen van de commissieleden die in de afgelopen periode zijn overleden (L.-E. Halkin, M.A. Arnould, A.-E. Verhulst, A. Van Loey, O. Jodogne, C. Wyffels, J. Buntinx, J. Bovesse, G. Hansotte, M. Hoebeke, P. Cockshaw, J.-J. Hoebanx) (p. 69-134), alsook de korte voorstelling van de huidige leden (p. 135-159). Het grootste gedeelte van dit volume wordt echter in beslag genomen door de verschillende bijdragen die laatstgenoemden speciaal voor deze gelegenheid hebben geschreven (p. 161-654). De volledige lijst van de artikelen, met een korte samenvatting in het Frans, Nederlands en Engels is te vinden op de website van de Commissie (zie punt 8).

4. Lopende publicatieprojecten

Enkele werken en artikelen doorliepen in 2009 het volledige evaluatieproces door de leden van de Commissie en werden door de auteurs aangepast op basis van hun opmerkingen en raadgevingen. Die studies zijn momenteel dus ter perse en zullen in 2010 het licht zien. We sommen die publicaties hier enkel op, want ze zullen uitgebreider ter sprake komen in het volgende jaarverslag. Het gaat, ten eerste, om de voortzetting van een belangrijk publicatieproject van lange adem, namelijk de publicatie door consoror Thérèse de HEMPTINNE en wijlen confrater Adriaan VERHULST (†), met de medewerking van Lieve DE MEY, van het volgende deel van *De oorkonden der Graven van Vlaanderen (juli 1128-september 1191). II. Uitgave. Band III. Regering van Filips van de Elzas (Tweede deel: 1178-1191)*. Twee andere boeken zijn ook omzeggens klaar: enerzijds Alain LOTTIN, « *Chronique mémorial des choses mémorables par moy Pierre-Ignace Chavatte* » (1657-1693). *Le mémorial d'un humble tisserand lillois au grand siècle* en anderzijds Jean-Louis VAN BELLE, *Deux livres d'expéditions de marbres d'un marchand de Beaumont-Rance en Hainaut (1769-1784)*.

Het eerder aangekondigde werk van wijlen Maurits VAN DURME, *Inventaire détaillé des copies Gachard et Morel-Fatio prises sur les documents de Simancas et conservées aux Archives générales du Royaume à Bruxelles* heeft om technische redenen vertraging opgelopen en kon niet worden afgerond tijdens 2009. Confrater Gustaaf Janssens ontfermt zich over de verdere afwerking van deze publicatie. Onder de leiding van onze confraters Jean-Marie Duvosquel en Claude de Moreau de Gerbehaye zet de heer Jean-Pol WEBER zijn werk verder over de fiscaliteit in Luxemburg tussen 1360 en 1565, op basis van de teksten nagelaten door wijlen Roger Petit. De verwachting is dat het eerste volume in de loop van 2010 zou kunnen verschijnen.

Wat de artikelen ter perse betreft: de bijdrage van Jelle HAEMERS, *Geletterd verzet. Diplomatiek, politiek en herinneringscultuur van opstandelingen in de laatmiddeleeuwse en vroegmoderne stad (casus: Gent en Brugge)*, zal verschijnen in de *Handelingen* van 2010, naast enkele andere studies die momenteel nog door de auteurs moeten worden verbeterd.

Verder zullen de acta van de colloquia die hieronder vermeld worden (punt 6), ook gepubliceerd worden in de loop van 2010.

5. Lopende publicatieprojecten

5.1 De vorige jaarverslagen hebben al uitvoerig bericht over de oprichting en de betekenis van “Porta Historica”, een internationaal netwerk van instellingen die zich bezighouden met de publicatie van bronnen. Onze Nederlandse zustervereniging ING (Instituut voor Nationale Geschiedenis) nam hiertoe het initiatief. Dat de KCG behoort tot de stichtende leden van dit netwerk, toont aan dat de activiteiten van de Commissie hoog staan aangeschreven en gewaardeerd worden in het buitenland. In 2008 grepen enkele vergaderingen plaats, eerst in Den Haag en vervolgens, op 2-4 december, in Londen. Enkele leden van de Commissie namen deel aan deze bijeenkomst, meer bepaald de consoror de Hemptinne en de confraters Velle, Prevenier, Duvosquel en Milis. Er werd van gedachten gewisseld over de visie en de strategie in verband met de elektronische uitgaven, over de uitbreiding van het netwerk en de organisatie van de informatieverbreiding (website, circulatie van teksten, enz.). Er werd ook afgesproken dat de Commissie zou optreden als gastinstelling voor de daaropvolgende vergadering. Deze ging door op 30 april 2009 en werd voorafgegaan door een wetenschappelijk colloquium over de digitale publicatie van bronnen (zie hieronder, punt 6). De vergadering van de bestuurskern van Porta Historica maakte de afspraak dat de volgende vergadering zal plaatshebben in Parijs in de loop van 2010.

5.2 Enkele andere externe samenwerkingsverbanden van de Commissie situeren zich binnen de landsgrenzen.

Eén ervan heeft betrekking op een belangrijke elektronische databank van middeleeuwse teksten. In 2007 ging de KCG namelijk scheid met de Universiteit Gent (vakgroep Middeleeuwse Geschiedenis): beide partners dienden een subsidieaanvraag in bij het Herculesfonds van de Vlaamse Gemeenschap, bestemd voor financiering van kostelijke apparatuur voor het wetenschappelijk onderzoek. De gevraagde (en toegekende) middelen waren bestemd voor de realisatie van een software die de efficiënte raadpleging van de databank "Narrative Sources" mogelijk moest maken. Deze gegevensbank inventariseert de verhalende bronnen van de Zuidelijke Nederlanden (13^e-15^e eeuw). Eind 2009 werd het project tot een goed einde gebracht. Een proefversie van deze databank werd gelanceerd om de nieuwe zoekmogelijkheden uit te testen. Na eventuele bijstellingen, zal deze unieke documentenverzameling in de loop van 2010 op het internet voor iedereen vlot toegankelijk zijn.

Het akkoord afgesloten met het Algemeen Rijksarchief met het oog op de gedigitaliseerde indexering van de diplomatieke correspondentie tussen Wenen en Brussel (1740/48-1790) liep verder in 2009. Een tussentijdse balans, aan de Commissie verstrekt door de medewerkster die hierover werd aangetrokken (zie punt 9), wijst uit dat de werkzaamheden goed opschieten. Een concrete neerslag - de publicatie van het eerste deel van die index - wordt aangekondigd voor februari 2010. Het akkoord met het AMSAB-ISG werd, zoals gezegd, met succes afgesloten in 2009 door het toegankelijk maken van de gedigitaliseerde editie van de notulen van de Raad en het Bureau van de Belgische Werkliedenpartij (zie punt 3.1).

Het akkoord met de Université libre de Bruxelles met het oog op de editie van de oorkonden van de hertogen van Brabant (zie de vorige jaarverslagen) loopt nog steeds en zal, hopelijk, in 2010 uitmonden in deze lang verwachte publicatie.

6. Colloquia georganiseerd in het kader van de 175e verjaardag

6.1 Op 28 en 29 april 2009 trad de KCG op als ontvangende en organiserende instelling voor het internationale colloquium met als thema *Digital edition of sources in Europe: achievements, (juridical and technical) problems and prospects*. De partners van het Europese netwerk Porta Historica verleenden hieraan hun medewerking (zie punt 5.1). Na een inleidende uiteenzetting door Confrater Ludo Milis (die ook de algemene conclusies verzorgde), bracht Donald Haks (Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en initiatiefnemer van Porta Historica) een algemene lezing over de uitdagingen van het elektronisch publiceren van bronnen ("Quantity, Quality and the Public. The electronic edition of historical sources"). Vervolgens bespraken de vertegenwoordigers van de andere partnerinstellingen van Porta Historica diverse specifieke aspecten van de digitale bronnedities. Marianne Pollheimer en Martin Haltrich (allebei van het Zentrum Mittelalterforschung van de Oostenrijkse Academie voor Wetenschappen) hadden het over "Carolingian manuscripts in Austrian libraries. Compilation of a palaeographic online-database following the insights and analyses of Bernhard Bischoff". Jonathan Blaney en Jane Winters (Institute for Historical Research) belichtten de Britse ervaring ("The British History Online digital library: a model for sustainability?"). Uit Duitsland kwam Mark Mersiowsky (Monumenta Germaniae Historica) die berichtte over de "Monumenta Germaniae Historica online: actual states of affairs, projects, visions". Florence Clavaud (Ecole Nationale des Chartes) sprak vervolgens over "The Electronic Editions of the Ecole des Chartes : aims, principles, tools, prospects". Isabelle Draelants (ARTEM) behandelde "On-line

medieval sources produced in Nancy. An annotated corpus of the encyclopaedic Latin texts of the thirteenth Century and their sources: the « Sourcencyme » program”. Patrick Sahle (IDE) een lezing hield over "How Far Will You Go? Levels of Transition in Digital Scholarly Editing". Jeroen Deploige (UGent), Bert Callens (UGent - TELIN) en Philippe Demonty (KCG) sloten de rij met een uiteenzetting getiteld “Remedying the obsolescence of digitalised surveys of medieval sources. Narrative Sources and the Thesaurus Diplomaticus”.

Deze lezingen zullen in 2010 verschijnen in de *Handelingen* van de Commissie. Syntheses van de presentaties en zelfs enkele integrale teksten zijn nu al te vinden op de website van de Commissie (zie punt 8).

6.2 Op 11 en 12 december 2009 greep in het Paleis der Academiën een tweede internationaal colloquium plaats. Ook dit wetenschappelijk evenement stond in het teken van de 175^e verjaardag van de Commissie. Enkele vooraanstaande specialisten uit Nederland, Frankrijk en Duitsland kwamen hun Belgische collega's in Brussel vervoegen om van gedachten te wisselen over *Vorstelijke kanselarijen en scriptoria, X^e-XIVe eeuw*.

Na een introductieve lezing door Confrater Walter Prevenier, werd eerst het algemene thema "Van scriptorium tot kanselarij" behandeld. Volgende lezingen werden gehouden: "La genèse des scriptoria lotharingiens (IXe-Xe s.)", door Jens Schneider; "Van privaatoorkonde naar vorstelijke oorkonde. De oorkonden van de eerste graven van Vlaanderen, inzonderheid voor de Sint-Pietersabdij te Gent (10de-11de eeuw)", door Georges Declercq en "Monastieke identiteit en maatschappelijk gedrag in de twaalfde-eeuwse “cartularium-kroniek” van Hesdin", door Steven Vanderputten. Vervolgens kwam het onderwerp "Bisschoppelijke kanselarijen en kathedraalkapittels" aan bod, met achtereenvolgens uiteenzettingen over "La chancellerie des évêques de Liège (X^e-XIIe s.)", door Jean-Louis Kupper; "Chancellerie épiscopale, chancellerie canoniale: unicité ou pluralité des institutions à Cambrai au XIIe siècle", door Nathalie Barré; "La chancellerie des évêques de Thérouanne au XIe s.", door Benoît-Michel Tock en "De bisschop, de heren en de stad. Het oorkondewezen in Utrecht ca. 1250-ca. 1320", door Jan Burgers. Na een algemene discussie brachten Thérèse de Hemptinne, Alain Dierkens en David Guillardian een uiteenzetting over de stand van zaken betreffende de uitgave van de "Akten der Belgische Vorsten".

De tweede dag van het colloquium ging eerst in op het thema "Vorstelijke en heerlijke kanselarijen". Volgende lezingen werden gebracht: "Actes princiers et naissance des principautés territoriales: les pouvoirs laïques entre Meuse et Rhin (fin X^e-début XIIe s.)", door Michel Margue; "Actes princiers et naissance des principautés territoriales: du duché de Basse-Lotharingie au duché de Brabant (XIe-XIIIe s.)", door Alain Dierkens en David Guillardian; "De grafelijke kanselarij in Vlaanderen en Henegouwen tijdens het regentschap van Filips van Namen (1206-1212)", door Els De Paermentier en "Gouverner sans chancellerie? Le recours à l'écrit chez les comtes et les barons du nord de la France aux XIIe et XIIIe s.", door Jean-François Nieus. Het laatste thema waarrond dit colloquium was opgebouwd had betrekking op de aspecten "Organisatie: personeel en beheer", belicht aan de hand van de volgende lezingen: "*Dou commant monsigneur, P. de Songnie*. Henegouwse kanselarijkrachten in dienst van de graven van Henegouwen, Holland en Zeeland (1299-1345)", door Valeria Van Camp; "Meten is weten? De toepassing van het Groningen - Intelligent Writer Identification System op Hollandse - kanselarij-oorkonden, 1299-1345", door Jinna Smit; "Les documents diplomatiques de la cathédrale Saint-Lambert de Liège

antérieurs à l'incendie de 1185", door Alexis Wilkin; "Archives, archivage et archivistique à la collégiale de Saint-Omer à la fin du Moyen Âge à la lumière d'un inventaire de 1480", door Jean-Charles Bédague en ten slotte "Bewaren of weggoaien, afschrijven of verplaatsen? Het papieren cartularium van de graven van Holland en Zeeland en de zorg voor het grafelijke archief in 1299", door Eef Dijkhof. Na een nieuwe discussieronde, werden de algemene conclusies van dit colloquium uitgesproken door consoror Thérèse de Hemptinne, die ook de algemene organisatie van deze vruchtbare wetenschappelijke bijeenkomst op zich had genomen. Het colloquium werd bijgewoond door een zeventigtal deelnemers - ook in dat opzicht men kan dus zeker spreken van een mooi succes - waaronder vele jonge onderzoekers, wat een hoopgevend teken is voor de toekomst van de wetenschappelijke tekstuitgave en de mediëvistiek in ons land. De teksten van de lezingen zullen volgend jaar verschijnen in de *Handelingen* van de Commissie.

7. Prijs Henri Pirenne 2009

In het kader van haar 175^e verjaardag had de Commissie beslist om een nieuwe prijs in te stellen: de Prijs Henri Pirenne, genaamd naar deze grote Belgische historicus die ook bijna dertig jaar lang secretaris/penningmeester van de KCG was (namelijk tussen 1907 en 1935). Het volledige reglement van de prijs is te raadplegen op de site www.kcgeschiedenis.be, maar we vatten hier kort zijn doelstelling en enkele belangrijke modaliteiten samen. De prijs wil de auteur belonen, ongeacht zijn of haar nationaliteit, van een al dan niet uitgegeven belangrijke editie van teksten die betrekking heeft op de geschiedenis van België en als exemplarisch wordt beschouwd. Hij wordt om de twee jaar uitgereikt en bekroont afwisselend een werk dat handelt over de middeleeuwse geschiedenis en over de geschiedenis van de moderne tijd of van de hedendaagse periode. Dank zij dit initiatief hoopt de Commissie meer zichtbaarheid te verlenen aan haar activiteiten, maar vooral ook jonge historici ertoe aan te zetten om de moeilijke, soms ondankbare, maar alleszins essentiële taak van de bronnenontsluiting verder te zetten.

De heer Godfried CROENEN mag er prat op gaan de eerste laureaat van de Prijs Pirenne te zijn. De Commissie bekroonde namelijk zijn uitgave van *De oorkonden van de familie Berthout (1212-1425)*, een werk dat gepubliceerd werd in 2006 in de reeks in-4° van de KCG. De juryleden van de Commissie onderstreepten het voorbeeldige karakter van deze editie. Ze is gebaseerd op een zorgvuldige reconstructie van bijzonder zeldzame archieven van een belangrijke Brabants adellijk geslacht. Het boek geeft ook een grondige toelichting bij de politieke, economische en sociale geschiedenis van de adel tijdens de Middeleeuwen in de voormalige Lage Landen en vergroot onze kennis van de gewoonten betreffende het opstellen van testamenten en huwelijksovereenkomsten van de 13de tot de 15de eeuw. Croenens werk vergroot ook onze kennis van diplomatieke technieken (minuten, chirografen enzovoort).

8. Website

Om het elektronische venster van de Commissie op de wereld aantrekkelijker te maken, was eerder al beslist om het digitale aanbod uit te breiden en om de presentatie van de website te verbeteren. Tijdens het afgelopen jaar werd een volgende stap in die richting gezet. De vormgeving van de site was eerder al gemoderniseerd; in 2009 werd een belangrijk zoekinstrument toegankelijk gemaakt voor de internauten, namelijk de digitale inhoudstafel van de *Handelingen* (van 1834 tot nu). Die kan doorzocht worden via

verschillende (eventueel gecombineerde) invalshoeken: naam van de auteur, titel van de bijdrage, jaar van publicatie, sleutelwoord. Verder biedt de website ook een korte samenvatting van de inhoud van de artikelen van de laatste vijf jaar. Andere nieuwigheid: nu is ook de integrale, gedigitaliseerde tekst beschikbaar van een aantal oude publicaties van de KCG, die ondertussen zijn uitverkocht. Momenteel is dat aanbod nog beperkt tot een vijftal werken (namelijk *Œuvres de Jacques de Hemricourt*, 3 delen, 1910-1931, door C. DE BORMAN, A. BAYOT en Ed. PONCELET; *Les dénombrements de foyers en Brabant (XIVe-XVIe siècle)*, 2 delen, 1912-13, door J. CUVELIER; *Dénombrements des feux des duché de Luxembourg et comté de Chiny. Tome I*, 1921, door J. VANNERUS; *La Chronique de Gislebert de Mons*, 1904, door L. VANDERKINDERE en *Les Annales de Saint-Pierre de Gand et de Saint-Amand*, 1937, door Ph. GRIERSON). De Commissie is echter van plan om die digitale bibliotheek verder uit te bouwen, dank zij de gewaardeerde hulp van het Algemeen Rijksarchief. De toegang tot de digitale versie van de notulen van de Belgische Werkliedenpartij (1894-1940) kwam eerder in dit verslag al ter sprake (zie punt 3.1); ook deze zoekmogelijkheid werd in 2009 aan de website toegevoegd. Ten slotte bevat de website ook de presentaties en de volledige teksten van de lezingen die werden gehouden op het colloquium “Digital Sources”, dat we bespraken onder punt 6.1. De website wordt regelmatig bezocht. Tussen begin februari 2009 en eind januari 2010 werd hij in totaal 247.663 keren bezocht. Het gemiddelde dagelijkse bezoeken varieerde van 373 (in juli 2009) tot 2126 (in februari van dat jaar).

9. Wetenschappelijke medewerkers

Tot grote voldoening van de Commissie treedt de heer Philippe DEMONTY al verscheidene jaren op als haar bezoldigd extern medewerker. De bedoeling van deze medewerking kwam al uitgebreid aan bod in de vorige jaarverslagen. Hij legt momenteel de laatste hand aan de *Nieuwe Wauters* voor de jaren 1200 tot 1250. In deze fase spant hij zich vooral in om de elektronisch beschikbare documenten en publicaties verder op te sporen en te integreren in het werk. Het ligt tevens in de bedoeling om dit werkinstrument te koppelen aan de databank *Narrative Sources* waarvan hoger sprake was (zie punt 5.2). De heer Demonty heeft al contact gelegd met de Gentse ploeg die dit initiatief ontwikkelt.

Mevrouw Catherine Thomas is belast met de realisatie van de gedigitaliseerde indexering van de diplomatieke correspondentie tussen Wenen en Brussel (1740/48-1790), in samenwerking met het Algemeen Rijksarchief. Dit onderwerp kwam hoger al ter sprake (zie punt 5.2).

Mevrouw Katrien Vandewoude-Vandermaesen werkt verder aan de indexering van de uitgave van de rekeningen van de stad Brugge (1280-1319) gepubliceerd door wijlen Carlos Wyffels, lid van de Commissie. Het werk vordert jammer genoeg traag, omwille van de praktische moeilijkheden die de medewerkster ontmoet bij (onder meer) de identificatie van de familienamen.

Tot haar grote voldoening kon de Commissie het afgelopen jaar opnieuw beroep doen op de heer Stijn Meersseman die eerder al zorgde voor de opstelling van de index op de *Recueil de documents de l'industrie drapière en Flandre* (zie het Jaarverslag 2006 van de Commissie in de *Handelingen*, 2008, p. 413). Ditmaal stond hij in voor de indexering van het naslagwerk *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België 19e-20e eeuw* (zie punt 4).

De medewerking met Mevrouw Lieve De Mey werd in 2009 beëindigd: het deel van *De oorkonden der Graven van Vlaanderen (juli 1128-september 1191). II. Uitgave. Band III. Regering van Filips van de Elzas (Tweede deel: 1178-1191)* waaraan ze meewerkte onder leiding van Collega de Hemptinne, is momenteel immers in druk.